

TUTKIMUSOSIO

Kansalaiset ovat aiempaa tyytyväisempiä presidentin nykyiseen valta-asemaan – vahvojen valtaoikeuksien presidentille ei kannatusta

Suomalaiset kannattavat vahvimmin nykyisen kaltaista parlamentaarista järjestelmää, jossa presidentillä on käytännössä valtaa vain harvassa asiassa, kuten ulkopolitiikassa (45 %), käy ilmi KAKS – Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimuksesta. Reilu neljännes (28 %) palaisi entiseen puolipresidenttijohtoiseen järjestelmään, jossa valta on jaettu presidentin ja pääministerijohtaisen hallituksen kesken. Suomessa siirryttiin vuonna 2000 silloisesta järjestelmästä nykyiseen parlamentarismiin ja kavennettiin presidentin valtaoikeuksia.

Reilu kymmenesosa (12 %) kansalaisista olisi valmis supistamaan edelleen presidentin valtaoikeuksia ja haluaisi siirtyä järjestelmään, jossa presidentillä ei ole valtaa ja asema on lähinnä symbolinen ja edustuksellinen. Vielä pienempi osa (3 %) olisi halukas siirtymään USA:n kaltaiseen presidenttijohtoiseen järjestelmään, jossa presidentti käyttää suurta valtaa, eikä presidentin johtaman hallituksen tarvitse nauttia kansan valitseman edustuslaitoksen luottamusta. Juuri kukaan ei maassamme kannata yksinvaltaista järjestelmää, jossa kaikki valta on maan johtajalla (1 %).

Mielipiteet ovat jonkin verran muuttuneet vuodesta 2017. Nykyisen kaltainen järjestelmä, jossa presidentillä on käytännössä valtaa vain harvassa asiassa, kuten ulkopolitiikassa, saa aiempaa enemmän kannatusta (38 % → 45 %). Vastaavasti puolipresidenttijohtoiseen järjestelmään suosio näyttää hiipuneen (33 % → 28 %).

Puoluetaustan mukaan SDP:n kannattajien keskuudessa on eniten nykyiseen järjestelmään tyytyväisiä (54 %). Myös vihreiden ja vasemmistoliiton äänestäjistä lähes joka toinen (49 %) kannattaa nykyistä järjestelmää, jossa presidentillä on käytännössä valtaa vain harvassa asiassa, kuten ulkopolitiikassa. Kokoomuksen tukijoista kaksi viidestä (38 %) palaisi puolipresidenttijohtoiseen järjestelmään. Myös keskustan kannattajista keskimäärää useampi (34 %) olisi valmis lisäämään presidentin valtaoikeuksia. Vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajista noin neljännes muuttaisi presidentin aseman symboliseksi.

Ikätekijä näyttäytyy siten, että presidentin vallan karsinta nykyisestäänkin lisääntyy nuorimman ikäluokan suuntaan. Kuitenkin kaikkein nuorimmistakin vain neljäsosa (25 %) olisi muutamassa presidentin aseman lähinnä symboliseksi ja edustukselliseksi.

Koulutus- ja ammattitaustan mukaan käy ilmi, että nykyiseen presidentin asemaan vahvasti tyytyväisiä ovat korkeasti koulutetut, ylemmät toimihenkilöt ja hyvätuloiset kansalaiset. Presidenttijohtoisempaa kaipaavat lähinnä vähemmän kouluttautuneet, työntekijäasemassa olevat ja työväestöön samaistuvat.

Tutkimuksen toteutus

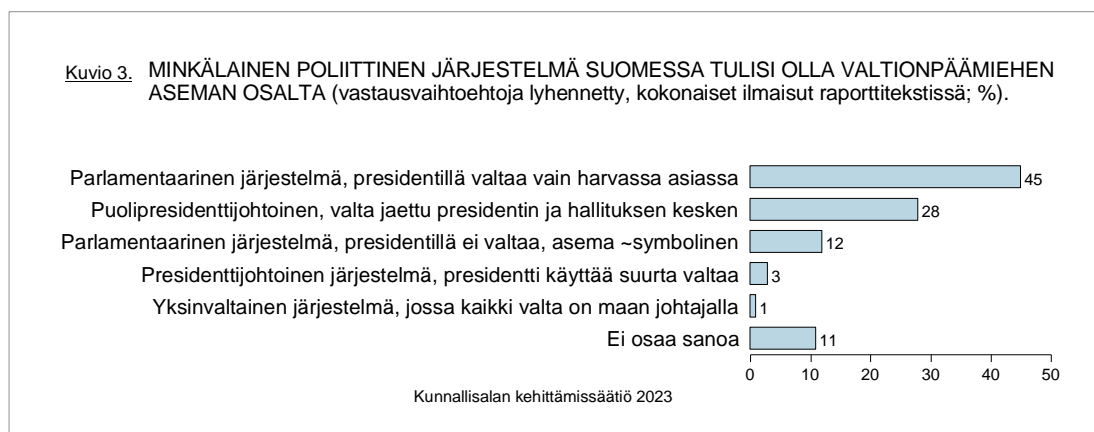
Tutkimuksessa tiedusteltiin kansalaisten mielipidettä valtionpään asemasta Suomessa. Kysymys vastausvaihtoehtoineen kuului seuraavasti.

”Pääosassa tasavalloista valtionpää on presidentti ja monarkioissa monarkki. Osalla näistä ei ole juurikaan poliittista valtaa, jolloin ylin vallankäyttäjä on useimmiten pääministeri tai vastaava. Osalla valtionpäistä on puolestaan merkittävästi valtaa maan asioihin. Minkälainen järjestelmä seuraavista Suomessa tulisi olla?”

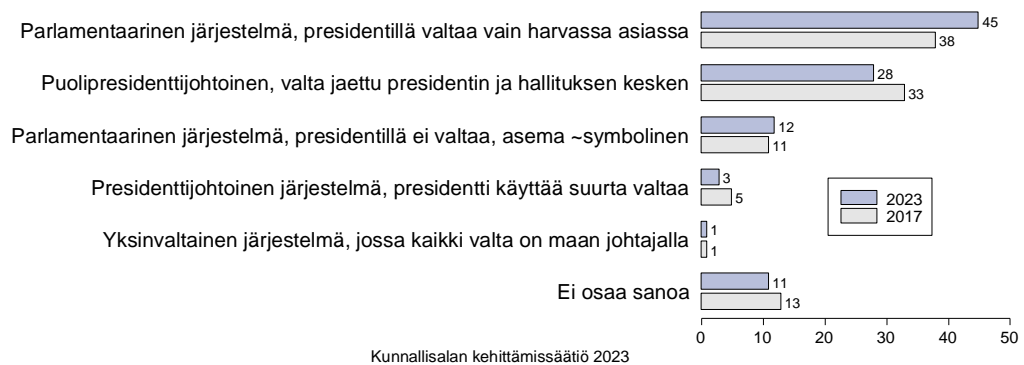
- 1) Parlamentaarinen järjestelmä (kansan valitsema edustuslaitos, jonka luottamusta hallitus nauttii), jossa presidentillä ei ole valtaa ja asema on lähinnä symbolinen ja edustuksellinen
- 2) Parlamentaarinen järjestelmä, jossa presidentillä on käytännössä valtaa vain harvassa asiassa, kuten ulkopoliitikassa
- 3) Puolipresidenttijohtoinen järjestelmä, jossa valta on jaettu presidentin ja pääministerijohtoisen hallituksen kesken
- 4) Presidenttijohtoinen järjestelmä, jossa presidentti käyttää suurta valtaa (presidentin johtaman hallituksen ei tarvitse nauttia kansan valitseman edustuslaitoksen luottamusta)
- 5) Yksinvaltainen järjestelmä (absoluuttinen monarkia, diktatuuri) tai yksipuoluejärjestelmä, jossa kaikki valta on maan johtajalla
- 6) En osaa sanoa

KAKS - Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimuksen toteutti Verian (aiemmin Kantar Public). Tutkimusaineisto on koottu Gallup Kanavalla 1.-7.12.2023. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1.070. Vastaajat edustavat maamme 18–79 vuotta täyttänyttä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on koko aineiston tasolla suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, +358–4004570087, antti.mykkanen@kaks.fi



Kuvio 3t. MINKÄLAINEN POLIITTINEN JÄRJESTELMÄ SUOMESSA TULISI OLLA: ARVIOT VUOSINA 2017 JA 2023 (vastausvaihtoehtoja lyhennetty, kokonaiset ilmaiset raporttitekstissä; %).



Kuvio 3e. MINKÄLAINEN POLIITTINEN JÄRJESTELMÄ SUOMESSA TULISI OLLA VALTIONPÄÄMIEHEN ASEMAN OSALTA (vastausvaihtoehtoja lyhennetty, kokonaiset ilmaiset raporttitekstissä; %).

